

Rīgas domes saistošo noteikumu normas, kuras noteic īpašnieka pienākumu kopt un tīrīt viņa īpašumam piegulošo teritoriju, ciktāl normatīvais regulējums neparedz pašvaldības līdzdalību šā pienākuma izpildē, neatbilst Satversmei

2014. gada 6. novembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2013-20-03 „Par Rīgas domes 2008. gada 8. jūlija saistošo noteikumu Nr. 125 „Rīgas pilsētas teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas noteikumi” 4.3. un 4.4. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Pašvaldība nedrīkst savas autonomās funkcijas izpildi pilnībā uzlikt īpašniekiem

Apstrīdētās normas (slīprakstā)

Komerksabiedrības atbilstoši noslēgtajam līgumam, dzīvokļu īpašnieku sabiedrības, namīpašumu, zemesgabalu un citu teritoriju īpašnieki, valdītāji, pārvaldnieki-pilnvarnieki, lietotāji-nomnieki nodrošina:[..]

4.3. piegulošās teritorijas kopšanu (zālienu nopļaušanu, ietves tīrīšanu, atkritumu savākšanu un izvešanu);

4.4. nekustamā īpašuma un piegulošajā teritorijā esošo gājēju ietvju, izņemot sabiedriskā transporta pieturvietas, attīrīšanu no sniega un ledus līdz ietves segumam, pretslīdes materiāla kaisīšanu, kā arī pagalma celiņu tīrīšanu un kaisīšanu katru dienu līdz plkst. 8.00 un, ja nepieciešams, visas dienas laikā, pieļaujama sniega vaļņu veidošana, ja tas netraucē gājēju kustībai pa ietvēm un tiek ievēroti šo saistošo noteikumu 13.² punkta nosacījumi.

Augstāka juridiskā spēka norma

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes tiesa vērtēja apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. [8.1.]

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Ulda Kaldovska konstitucionālās sūdzības. Uldim Kaldovskim pieder nekustamais īpašums Rīgā. Saskaņā ar apstrīdētajām normām viņam jānodrošina savam īpašumam piegulošo publiskā lietošanā esošo teritoriju kopšana un tīrīšana. Sūdzības iesniedzējs pauda uzskatu, ka apstrīdētajās normās noteiktais pienākums ir nesamērīgs, jo attiecas uz piegulošo teritoriju neierobežotā, proti, jebkādā platībā. Tā kā sūdzības iesniedzēja īpašumam piegulošās teritorijas platība ir gandrīz tikpat liela kā viņa īpašuma platība, attiecībā uz viņu apstrīdētajās normās noteiktais pienākums esot īpaši nesamērīgs. Turklāt apstrīdētās normas neparedz atvieglojumus personām, kuras nespēj nodrošināt piegulošo teritoriju sakopšanu objektīvu iemeslu dēļ.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par pamattiesību aizskārumu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas ierobežo pieteikuma iesniedzēja īpašuma tiesības. Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības iespējams ierobežot, ne vien sašaurinot personas īpašuma tiesību apjomu, bet arī uzliekot personai noteiktus ar īpašumu saistītus pienākumus. [8.3.]

Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir aizsargāt sabiedrības tiesības dzīvot sakoptā pilsētvidē un sekmēt ceļu satiksmes drošību. [10] Apstrīdētās normas ļauj panākt to, lai katrs īpašnieks pienācīgi koptu un tīrītu savam īpašumam piegulošo teritoriju. [11] Turklāt nepastāv citi līdzekļi, ar kuriem apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē. [12.2.] Taču Satversmes tiesa atzina, ka pieteikuma iesniedzēja tiesību ierobežojums ir nesamērīgs. Proti, likums „Par pašvaldībām” noteic pašvaldībai pienākumu gādāt par teritorijas labiekārtošanu un tīrību. Pašvaldība ir tiesīga noteikt īpašniekiem pienākumus viņu īpašumiem piegulošo teritoriju kopšanā un tīrīšanā. [9.2.] Taču likumdevēja noteiktais deleģējums nav interpretējams tādējādi, ka pašvaldība drīkstētu savas autonomās funkcijas izpildi pilnībā uzlikt īpašniekiem. Ja pašvaldība izvēlējusies šīs funkcijas izpildi uzlikt īpašniekiem, pašvaldībai jāuzņemas līdzdalība tās īstenošanā. Turklāt par pašvaldības autonomās funkcijas pienācīgu izpildi atbildīga ir pašvaldība [13.2.]

Satversmes tiesa atzina: Rīgas dome nav ieviesusi savas līdzdalības mehānismu, lai mazinātu apgrūtinājumu, kuru īpašniekiem rada apstrīdētajās normās noteiktais pienākums. Tā kā īpašniekiem netiek sniegts atbalsts piegulošo teritoriju kopšanā un tīrīšanā, apstrīdēto normu prasības nav samērīgas ar sabiedrības gūto labumu. [13.3.]

Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas, ciktāl normatīvais regulējums neparedz pašvaldības līdzdalību nekustamajiem īpašumiem piegulošo publiskā lietošanā esošo teritoriju kopšanā un tīrīšanā, **par neatbilstošām Satversmes 105. pantam.**

Par apstrīdēto normu spēkā esamību

Satversmes tiesa ņēma vērā, ka Rīgas domei ir nepieciešams laiks, lai novērstu normatīvā regulējuma nepilnības. Tādēļ Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas par spēkā neesošām **no 2015. gada 1. maija**. Līdz brīdim, kad stājas spēkā jaunais normatīvais regulējums, visiem īpašniekiem ir pienākums ievērot apstrīdēto normu prasības.

Satversmes tiesa ņēma vērā, ka pieteikuma iesniedzējam ir uzlikti vairāki administratīvie sodi par apstrīdēto normu neievērošanu, dažās administratīvo pārkāpumu lietās tiesvedība vēl turpinās. Tādējādi Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas, ciktāl normatīvais regulējums neparedz pašvaldības līdzdalību nekustamajiem īpašumiem piegulošo publiskā lietošanā esošo teritoriju kopšanā un tīrīšanā, attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošām no to pieņemšanas brīža, lai viņam būtu iespēja lūgt atkārtoti izvērtēt sodu samērīgumu. Tomēr pieteikuma iesniedzējam tāpat kā pārējiem īpašniekiem līdz brīdim, kad stājas spēkā jaunais normatīvais regulējums, ir pienākums ievērot apstrīdēto normu prasības.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216